

Létezik-e keresztény gazdaságpolitika?

Hitel, remény, szeretet. Az államadósság azoknál bűn, akik felhalmozták – mondja **Baritz Laura** domonkos szerzetesnővér. A korábban a Pepsinél szép karriert befutó egykori üzletasszony ma a keresztény gazdálkodásról szervez szakirányú továbbképzést a Corvinus Egyetem és a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola közös kurzusán.

IVÁNYI BALÁZS | uzlet@hetivalasz.hu

– Van az apácáknak is reálhozamuk?

– Mi is magyar állampolgárok vagyunk, mi is fizetünk nyugdíjalapot. Itt, a rendházban azonban nem én vagyok a gazdasági felelős, így nem tudom, hogy megérkezett-e már a reálhozam, és ha igen, akkor az mennyi. De a mi gazdálkodásunk alapja amúgy is a szegénységi fogadalmunk: mértékletesen élünk, csak a legszükségesebbeket használjuk. Ha több a bevételünk, mint amennyi a szükségletünk, akkor abból igyekszünk a szegényeknek juttatni.

– Az adósság bűn? Egy, a Der Spiegelnek adott interjújában Orbán Viktor az államadósság elleni küzdelem egyik fő érveként ezt hozta fel.

– A bűn morális, az adósság pedig gazdasági kategória. Hitelt adni vagy felvenni, jó szándékkal, jó célra, mértékletes kamattal, nem bűn. Ha megvan a jó szándék és a jó cél, és vissza tudjuk fizetni a kölcsönt, akkor az nem bűn.

– Az államadósságnál is igaz ez? Jóléti, szociális kiadásra vettük fel a hitelt.

– Itt a jó cél és jó szándék már kérdéses: az biztos, hogy az adósság felhalmozásakor nem minden cél volt nemes és erkölcsi szempontból megengedhető. Vanak jócskán olyan nemkívánatos elemei, amelyek miatt ez az adósságfelhalmozás nem jó. A bűn egyrészt egyéni szinten van, azoknál az embereknél, akik az adósságot felhalmozták, másrészt strukturális bűnné lett.

– A devizahitelek esetén is igaz ez?

– Ott legtöbbször nem kérdés a hitel jó célja: házépítés, lakásvásárlás, a család jóléte. Ez esetben azokat terheli felelősség, akik nem tájékoztatták a hitelfelvevőket a kockázatokról. A baj ezzel van, nem a hitel felvételével. De ha rendesen tájékoztatták az embert a kockázatokról, és ő mégis felveszi és belebukik, akkor az már az ő problémája.

– **Kemény szavak. A jelen helyzetben akkor nem kell segíteni a devizahiteleseken?**

– Ez jó gesztus, emberbaráti tett, de rendszert nem szabad csinálni belőle. A tájékoztatásból kell rendszert csinálni. Ma már mindenkinek tisztában kell lennie azzal, mit kockáztat. Aki ennek ellenére felveszi a devizahitelt, azon már nem segítenék állami eszközökkel, csak valamilyen rendkívüli esetben.

– **Az európai mentőcsomagok, az amerikai leminősítések, a svájci frank rekordárfolyama azt mutatják, hogy még súlyosabb is lehet a válság, mint két éve. Van a krízis megoldására keresztény válasz?**

– Az egész emberiség hozzáállása az anyagi javakhoz a motivációkon múlik, hogy milyen szándékkal és céllal űzi a gazdasági tevékenységet. *Aquinói Szent Tamás* elítélte az uzsorakamatot, aztán végül a ferencesek megalapították a Monte di Pietà népbankokat, amivel szegény családokat segítettek. És az az uzsorakamat, amelyet Tamás elítélt, a ferenceseknél mérsékelt kamat lett, és jóteknony célokra fordult. De itt a pénz cél helyett eszköz lett. Ha a pénzt csak arra használom, hogy minél több legyen, akkor ebből Wall Street-i gazdálkodás lesz, amely csupán önmagáért folytat pénzfelhalmozást. Ha ennek korlátokat szabok, és konkrét jó célokat adok, akkor jóra fordul az egész. Másrésztől a talpára kell állítani azt, ami most a feje tetején van. Ma még az a felfogás, hogy a gazdaság működéséhez az ember csak eszköz, és az embert akarja igazítani a gazdasági törvényszerűségekhez. Paradigmaváltásra van szükség: azt mondjuk, a gazdaság emberközpontú.

– **A formálódó új munka törvénykönyve azonban egyelőre nem az embert, a munkavállalót helyezi a legkiváltságosabb helyzetbe, hanem a gazdaságot.**

– Vannak dolgok, amelyeket a kormánynak meg kell lépnie valamilyen kényszer hatására, de később kompenzálhat. Itt azt kell mérlegelni, hogy a munkavállalónak és a munkáltatónak a java is érvényesüljön. Az egyház társadalmi tanításában megjelent első pápai enciklika, a *Rerum novarum* is a munkaadók és munkavállalók közötti kibékülést hirdette a XIX. század végén. Azt mondta, jöjjön létre egy hivatásrend, ami tömörítse a tőkéseket és a munkásokat egy egye-

sületben, mert közös érdekeik vannak. Ugyanezt mondanám a jelen helyzetre is.

– **Mielőtt szerzetes lett, a Pepsi egyik magyarországi vezetője volt. Egy multinál meg tud valósulni ez a keresztény értékrend?**

– Nagyon jó főnökeim voltak, ember-ségesen álltak hozzám. Amikor édesanyám beteg volt, hagyták, hogy ápoljam, amikor meghalt, hagyták, hogy ott legyek mellette. A rendszer – utólag visszanezve – már kérdésesebb számomra.

– **Ezért váltott? Belefáradt a profit hajszolásába?**

– A teljesség hiánya miatt váltottam. A felszínen élveztem a munkámmal járó sok utazást, az anyagi biztonságot, de hiányzott az igazi végső cél, amit itt, a nővérek között találtam meg.

– **Belülről hogyan látja, mennyire tud korszerűen gazdálkodni az egyház?**

„Paradigmaváltásra van szükség: azt mondjuk, a gazdaság emberközpontú.”

– Sajnos az egyházi szervezetek nem igazán gazdálkodnak: mintha félnének a gazdaságtól, hogy az bűnös dolog. Pedig vannak intézmények, amelyek többek között azért jöttek létre, hogy egyházi szervezetek gazdálkodását segítsék, de panaszkodnak, hogy kevés az egyházi partnerük. Ilyen szempontból sok tanulnivaló van még az egyháznak. Jó példának ott vannak a bencések. Ők meg tudják honosítani azt a gondolkodásmódot, hogy a gazdálkodás szükséges eszköz, amelynek segítségével jó célokra fordíthatnak anyagi javakat. De sajnos nem túl sok ilyen jó példa van az egyházi szervezetek között.

– **És a rossz példák, mint a pécsi egyházmegye gyanús gazdasági ügyei?**

– Ez inkább az egyének hibája és értékrendi megbicsaklása, nem a hazai egyház gazdasági korszerűtlenségéből adódó probléma.

– **Keresztény társadalmi elvek a gazdaságban címmel egy éve fut az ön által indított kurzus a Sapientia Főiskola és a Corvinus Egyetem szakirányú továbbképzésén. Nem lenne hasznos beírni ide azokat a plébánosokat, akik**

adott esetben hatalmas műemléki vagy vonalkezelői, mégsem mernek gazdálkodni vele?

– Van ilyen hallgatónk, igaz, nem sok, s kétségtelenül több kellene. A hallgatók legtöbbször a dolgozók szférájából jön, már dolgozik valamilyen vállalatnál, multinál, szervezetnél. Akik beiratkoztak ide, úgy érezték, valami hiányzik a tevékenységükből.

– **Milyen gyakorlati haszonra tesz szert, aki elvégzi a kurzust?**

– A képzés gazdasági, társadalomtudományi és teológiai részre oszlik. A magyarországi gazdasági oktatás történetében először fordul elő, hogy a gazdaságot a teológiával kombinálják. Olyan gazdasági rendszer képét tudjuk megismertetni a hallgatókkal, melynek középpontjában az ember áll. Ebben a gondolatrendszerben a gazdálkodás és a profit célja a közjó, az emberi kiteljesedés egyéni és közösségi szinten. Az elméleti ismereteket pedig gyakorlati képzéssel mélyíthetjük el a hallgatók, olyan cégeknél, amelyek ezen értékek szerint működnek.

– **Sok ilyen cég működik?**

– Világviszonylatban nekem a legkedvesebbek a Fokoláre mozgalom „közösségi gazdaság” cégei. Ezek kis- és középvállalkozások, nagyjából ezer van belőlük a világon, bevételük az IBM árbevételének tizede. Ugyanakkor gazdálkodásuk olyan, mint a keresztényeknél a kovász. Céljuk a szegények segítése, e szándék alapján jöttek létre, s profitjuk egy részét ma is a szegényeknek adják. Itthon az ÉrMe Klub vagy a Háló által összefogott kis- és középvállalatok valósítanak meg olyan közösségi célokat, mint például egy játszótér felépítése vagy fogyatékkal élő emberek munkába állítása.

– **Hogyan tudnak e keresztény elveket valló, a szabályokat betartó vállalatok érvényesülni a piaci versenyben?**

– Ők mondják, hogy kiugró profitra soha nem fognak szert tenni, de mérsékelt növekedni tudnak. Korábban végeztem egy felmérést, amely bebizonyította, hogy ugyanolyan arányban vannak közöttük kiugróan, átlagosan és kevésbé sikeresek, mint egyéb cégeknél a világon. Arra vonatkozóan pedig empirikus kutatások vannak, hogy az etikusság hosszú távon megéri: mivel tisztességesen gazdálkodnak, jó a hírük, ezért bizalmat ébresztenek. A bizalom pedig a gazdaság egyik legfontosabb segítője. ■